

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Джевахире Милаку
*„Времеви и идеологически обхват в разказите и новелите на Исмаил
Кадаре“*

от доц. д-р Раки Бело (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и
Методий“), назначен за член на научното жури

Професионално направление: 2.1. Филология

Научна специалност: Литература на народите на Европа, Америка, Азия,
Африка и Австралия (Албанска литература)

Научен ръководител доц. д-р Русана Бейлери

Докторантката Джевахире Милаку е албанка от Косово. Тя е възпитаничка на Филологическия факултет към Университета на Прищина – завършила е специалността албанска филология бакалавърска и магистърска степен, а сега е кандидат за образователната и научна степен „доктор“ към Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Научен ръководител на докторантката е доц. д-р Русана Бейлери, авторитетен български учен в областта на албанистиката.

Дисертационният труд на Джевахире Милаку на тема *„Времеви и идеологически обхват в разказите и новелите на Исмаил Кадаре“* се състои от съдържание, уводна част, пет глави, които са основната част на изследването, заключение, приноси моменти на дисертацията, обобщаващи резултати и използвана литература. Общият обем на работата е 220 стандартни страници. Това е напълно приемлива дължина на текста за литературна разработка.

След *Съдържанието*, събрано в три страници (с. 2-4), което дава точна и подробна информация за това, което предлага дисертацията, следва *Уводът* (с. 5-14), в който дисертантката обосновава необходимостта от едно такова изследване с това, че разказите и новелите, като важна част от албанската художествена литература, не са изследвани в достатъчна степен от гледна точка на хронологичното послание към обществото, те са били обичайно в периферията на изследователските интереси в сравнение с останалите литературни жанрове. Акцентът в този труд е поставен върху разказите и новелите на Исмаил Кадаре, като част от богатото творчество на най-известния албански писател, които се анализират във времево и идеологическо измерение. Така дисертантката сполучливо е погледнала от нов професионален ъгъл разказите и новелите на Исмаил Кадаре, с което ги преоткрива и обогатява още повече. Такъв опит досега не е правен. Ясно и точно са формулирани целта и задачите на дисертационния труд (с. 12-13). Джевахире Милаку в нейното изследване използва комплексен филологичен метод за описание на явленията, като се опира на литературно-историческия метод и на литературния анализ. Приложени са елементи от сравнителното литературознание, когато се анализират общобалканските мотиви (с. 14).

За успешната реализация на поставената цел дисертантката е посветила пет глави, в които обстойно са анализирани всички разкази и новели на Исмаил Кадаре.

Първата глава (с. 15-40) е разделена на няколко части. Милаку започва с подробен преглед на разказите и новелите в албанската литература, от първите автори и съчинения и стигайки до днешно време, минавайки през всички етапи на развитие на този жанр, като се започне от най-ранните до по-новите съчинения (с. 15-21). С основание в другата част от тази глава внимание се обръща на библиографията и богатото книжовно

наследство на Исмаил Кадаре от 60-те години на миналия век до наши дни и връзката с различни периоди (с. 22-40).

Втората глава (с. 41-105) е доста обемиста и основна в дисертационния труд. В по-голямата част от нея авторката фокусира вниманието на разказите и новелите на Исмаил Кадаре като ги анализира във времево измерение. Творчеството на Кадаре е създадено и публикувано след Втората световна война, но то носи в себе си почти цялата история на албанците и човечеството, като започнем от времето на великите фараони и стигнем до днешното модерно време, когато авторът твори. Затова и основното внимание на дисертантката е съсредоточено върху този факт, че писателят умело разгръща тематиката на своите творби в различни паралелни светове и времена - минало и сегашно и с магията на словото носи ясни послания до читателя. Права е Милаку, когато казва, че разказите и новелите на Кадаре със своя широк диапазон във времето са като едно огледало, в което виждаме миналото настоящето и бъдещето, а историите в тях са различни – от историята на една младежка любов преминаваме към историята на вековните истини на албанския народ, на перипетиите, преживени през вековете, за да се върнем отново към събитията във времето на комунизма и диктатурата, в което си дават среща авторът и неговите творби.

От значение за дисертантката е и наративната идеология на творчество на Исмаил Кадаре, върху която авторката фокусира вниманието в тази глава. Да не забравим, че творческият път на писателя започва в условията на диктатура, когато литературата е строго контролирана и идеологизирана и се превръща в пропагандно оръжие на едностранната система. Но, както казва и Милаку, Кадаре с произведенията си и тяхното идейно разнообразие успява да разруши железните граници, поставени от диктатурата.

В третата глава (с. 106-129) дисертантката прави литературен анализ на понятията време и пространство в разказите и новелите на Кадаре. Тя е избрала точните произведения за подобен анализ („Gjenerali i ushtrisë së vdekur“ i „Sjellësi i fatkeqësisë“), защото именно в тях, от началото до края, се разкрива една игра между времето и пространството, ставаме свидетели на едно движение в различни времена и в различни пространства със своите определени предмети.

В тази глава дисертантката обръща внимание и на преводите на творбите на Исмаил Кадаре, като с право посочва и цени приносът на българските преводачи, между които изпъква Марина Маринова, която превежда „Генералът на мъртвата армия“ на български език, първият превод на романа на чужд език.

Много интересна е четвъртата глава (с. 130-170) на дисертацията, особено частта, в която авторката прави опит за съпоставка на общите мотиви в народните балкански балади, търсейки разликите и приликите между тях, което считам за принос на дисертацията, защото това е от особен интерес за специалистите в България, които се занимават с подобна балканистична проблематика.

Последната глава (с. 171-187) е посветена на митовете и образите от митологията в разказите на Исмаил Кадаре. Дисертантката с право констатира, че писателят ги преמודелира и им дава нов живот с неговото въображение и индивидуален стил на разказване.

Творчеството на Кадаре е известно с богатството откъм стилистични фигури, затова намирам като добър подход на дисертантката да представи ролята на тези фигури в разказите и новелите на писателя.

В *Заключението* (с. 188-207) докторантката прави един съкратен преглед на цялата работа. На основата на цялостния анализ на материала тя прави основните изводи (с. 208) и определя приносните моменти (с. 209-212) на дисертационното изследване, с което съм съгласен.

Заглавията в *Библиографията* (с. 214-219) са добре подбрани и съответстват на проблематиката на изследването.

Авторефератът към дисертацията е в обем от 60 страници и дава подробна и точна представа за изследователския труд.

Джевахире Милаку заедно с дисертационния си труд е представила и четири публикации по темата.

В **заключение** бих казал, че крайното ми впечатление от представения труд на Джевахире Милаку е много добро. Дисертантката е извършила успешен литературен анализ на понятията, като време и пространство и на идейните аспекти в разказите и новелите на Кадаре като е направила важни изводи. Работата е много интересна и, при евентуално отпечатване на български език, ще бъде полезна за специалисти и студенти, които се занимават с албанска литература.

Всичко, казано дотук, ми дава основание убедено да предложа образователната и научна степен „доктор“ да бъде присъдена на Джевахире Милаку.

05.12.2019 г.

доц. д-р Раки Бело

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“